

Góralski, Wojciech

"Univerzita a Cirkev na zaciatku tretieho milenia, Knazsky seminar biskupa Jana Vojtassaka", Zenon Grocholewski, Ruzomberk 2002 : [recenzja]

Studia Płockie 31, 289-292

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kardinal Zenon Grocholewski, *Univerzita a Cirkev na zaciatku tretieho milenia*, Knazsky seminar biskupa Jana Vojtassaka, Spisska Kapitula – Spisske Podhradie, Katolicka Univerzita v Ruzomberku 2002, ss. 177.

W rozległej aktywności dydaktycznej, naukowej, sądowniczej, administracyjnej i duszpasterskiej kard. Zenona Grocholewskiego, od dość dawna daje się zauważyć obszar żywych kontaktów z kanonistyką słowacką (wykłady, konferencje, publikacje). W uznaniu dla zaangażowania b. Prefekta Sygnatury Apostolskiej w dzieło rozwoju wymienionej dyscypliny naukowej w Słowacji, w 1992 r. Stowarzyszenie Kanonistów Słowackich nadało mu godność członka honorowego, w 1997 r. został honorowym obywatelem miasta Lewoczy, w 2000 r. Ministerstwo Szkolnictwa w Słowacji przyznało mu medal św. Gorazda, a w 2002 r. Uniwersytet Komeński w Bratysławie uhonorował go tytułem doktora h. c.

Gdy chodzi o publikacje kard. Grocholewskiego wydawane w Słowacji (w języku słowackim), to *Univerzita a Cirkev na zaciatku tretieho milenia* (Uniwersytet i Kościół na początku trzeciego tysiąclecia) – praca starannie i efektownie wydana przez Wydział Pedagogiki Katolickiej Uniwersytetu w Ruzomberku, stanowi już piątą pracę książkową.

Prezentacji tomu dokonał ks. dr Jana Duda, wikariusz sądowy diecezji spiskiej i wiceprzewodniczący Stowarzyszenia Kanonistów Słowackich, który też dokonał przekładu książki na język słowacki (s. 19-22). Czytelnik dowiaduje się m. in. tego, że ta ostatnia jest prawdopodobnie pierwszą publikacją zawierającą teksty ogłoszone przez kard. Grocholewskiego jako prefekta Kongregacji Wychowania Katolickiego. Dr Duda nadmienia, że inicjatywa wydania tomu pozostaje wyrazem uznania dla wieloletniego zaangażowania Kardynała na rzecz Kościoła w Słowacji.

W pierwszej części publikacji znalazły się teksty siedmiu krótkich wystąpień przedstawicieli słowackich władz kościelnych oraz władz akademickich Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie i Uniwersytetu Katolickiego w Ruzomberku. Wystąpienia te dotyczą aktywności kard. Grocholewskiego – jako Prefekta Kongregacji Wychowania Katolickiego – na polu kształtowania oblicza uniwersytetów, wydziałów i pozostałych rodzajów szkół katolickich. Autorami tych przedłożeń są: bp Frantisek Tondra (Uniwersytet we współczesny kontekście religijnym i kulturowym), bp Tomas Galis (Kardynał Zenon Grocholewski), ks. prof. Viliam Judak (Kardynał Zenon Grocholewski a Uniwersytet Komeński w Bratysławie), ks. Jozef Jarab (Serdeczne podziękowanie Kardynałowi Grocholewskiemu), ks. Anton Tyrol (Uniwersytet i Kościół na początku trzeciego tysiąclecia), ks.

Amantius Akimiak (Rola uniwersytetu katolickiego w nauczaniu kard. Zenona Grocholewskiego), ks. dr Jan Duda (Nowa ewangelizacja duchowieństwa w myśli Kardynała Zenona Grocholewskiego).

Część druga tomu obejmuje 9 prac kard. Zenona Grocholewskiego poświęconych problematyce studiów kościelnych, z reguły już wcześniej opublikowanych w różnych językach.

Na wstępie znalazł swoje miejsce krótki tekst pt. *Uniwersytet i Kościół* (s. 59-61), opublikowany wcześniej w języku włoskim (L'Osservatore Romano z 08.09.2001 r., s. 7 oraz *Seminarium* 4: 2001, nr 1, s. 197-199), przygotowany z okazji pierwszej rocznicy Jubileuszu Uniwersytetów (obchodzonego w 2000 r. w Rzymie).

Następnie spotykamy pracę zatytułowaną: *Autonomiczna obecność w posłudze naukowej i kulturowej* (s. 63-73) – jest to opublikowana uprzednio (w *Rivista Teologica di Lugano* 7: 2002, s. 181-189) konferencja Kardynała, wygłoszona na Wydziale Teologicznym w Lugano 20 kwietnia 2002 r. Autor wskazał na modele uniwersytetu w Europie (średniowieczny i współczesny), a także nakreślił zadania stojące przed fakultetem teologicznym *ad intra* i *ad extra*.

Trzecim segmentem omawianej części jest wywiad udzielony przez kard. Grocholewskiego, zatytułowany: *Służba prawdzie w pełnym jej wymiarze* (s. 76-80), poświęcony roli uniwersytetu katolickiego w Kościele i w świecie, opublikowany wcześniej w języku polskim (*Przegląd Uniwersytecki KUL* 2001, nr 3, s. 4-5). W wywiadzie tym czytelnik znajduje m. in. interesującą wypowiedź Prefekta Kongregacji Wychowania Katolickiego na temat roli Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Rzym jako centrum studiów kościelnych (s. 83-91) to kolejna praca, ogłoszona wcześniej w języku włoskim (W: G. Galazka, *Ponfificie università e atenei romani*, Città del Vaticano 2000, s. 9-17), w której Autor prezentuje główne (papieskie) instytuty studiów o charakterze uniwersyteckim (uniwersytety i atenea), inne papieskie instytuty studiów wyższych, pozostałe instytuty kościelnych studiów wyższych oraz akademie papieskie – istniejące w Wiecznym Mieście, wskazując na różnorodność studiów akademickich podejmowanych tam przez licznych studentów z wielu krajów, a także na szerokie możliwości prowadzenia konstruktywnego dialogu tak przez nauczających, jak i odbywających studia.

Czytelnik ma możliwość zapoznania się następnie z wywiadem udzielonym przez kard. Grocholewskiego, noszącym tytuł: *Nasi profesorowie nauczają z mandatu Kościoła. Czego oczekuje Watykan od profesora studiów wyższych?* (s. 93-99), opublikowanym w języku niemieckim (w: *Zeitung kritischer Christen – Forum* 15, 17 August 2001, s. 58-60). Chodzi tutaj o rolę profesorów teologii w uczelniach wyższych w dzisiejszym, europejskim kontekście kulturowym i naukowym. Jednym z wątków rozmowy jest procedura uzyskiwania przez profesora teologii *nihil obstat* Kongregacji Wychowania Katolickiego.

Kolejną pozycję tomu stanowi obszerna praca pt.: *Biskup posłany, by przepowiedzieć* (s. 101-125), ogłoszona wcześniej w języku włoskim (*Seminarium* 41: 2001, nr 1, s. 275-297). Autor przybliży tutaj czytelnikowi obowiązki biskupa w zakresie

nauczania. Po ukazaniu istoty *munus docendi* – jako jednej z najbardziej znaczących powinności pasterskich biskupa – oraz podkreśleniu aktualności problemu w świetle dokumentów Stolicy Apostolskiej, charakteryzuje ogólnie biskupią posługę nauczania (konsekracja jako źródło posługi; nierozłączność *munus docendi* w stosunku do *munus sanctificandi* i *munus regendi*; zachowanie wspólnoty hierarchicznej z Głową i członkami Kolegium Biskupów; powołanie do dawania świadectwa; asystencja Ducha Świętego; magisterium biskupów a zadania teologów; przepowiadanie z miłością). Drugą część swojej refleksji Autor poświęca różnorodności pasterskich zadań biskupa w zakresie posługi nauczania, zatrzymując się najpierw na osobistym przepowiadaniu słowa Bożego przez pasterzy Kościoła, a następnie wskazując na ich obowiązek czuwania nad tym, by słowo Boże – głoszone przez innych – było przekazywane wiernie i skutecznie (przygotowanie przyszłych kapłanów; troska o powołania kapłańskie; stała formacja duchownych; piecza nad katechizacją; troska o szkoły katolickie – różnych szczebli; odpowiedzialność za przekazywanie słowa Bożego w uniwersytetach katolickich oraz w uniwersytetach i wydziałach nauk kościelnych; obowiązek czuwania nad treścią przekazu słowa Bożego w środkach przekazu, w szczególności w publikacjach; współpraca z teologami; troska o dzieło misyjne).

Praca ta stanowi zwięzły, przejrzysty i całościowy wykład, oparty na obowiązujących przepisach prawa kanonicznego, ukazujący brzemień powinności i odpowiedzialności pasterzy Kościoła za słowo Boże i jego przekaz urzeczywistniany w Kościele.

Siódma praca omawianej części tomu to tekst wystąpienia Kardynała w Splicie z 23 marca 2000 r., zatytułowany: *Teolog w służbie uniwersytetu, Kościoła i społeczności* (s. 127-14), ogłoszony wcześniej w języku włoskim (*Seminarium* 40: 2000, nr 1, s. 177-190). Na wstępie zaprezentowana została teologia w kontekście aeropagu uniwersyteckiego (rola teologii w całokształcie dziedzin wiedzy oraz wzajemne wzbogacanie się teologii i innych dyscyplin uniwersyteckich). Następnie Autor kreśli zadania teologa jako sługi słowa Bożego, uwzględniając jego relację do Magisterium Kościoła, a także podkreślając rolę świadectwa życia chrześcijańskiego dawanego przez teologa. W kolejnym fragmencie czytelnik poznaje miejsce teologii i teologa w Kościele (zwraca się tutaj uwagę na odniesienie posługi teologa do budowania wspólnoty oraz podejmowanych badań). Wreszcie kard. Grocholewski dotyka szczególnego wymiaru teologii – jako narzędzia ewangelizacji (natura misyjna teologii; ewangelizacja kultury).

Kolejna praca nosi tytuł: „*Nihil obstat*” oraz *mianowanie profesorów teologii katolickiej* (s. 145-159) i stanowi tłumaczenie wydanej uprzednio wersji językowej niemieckiej (*Bulletin ET. Zeitschrift fur Theologie in Europa* 12: 2001, s. 275-292). Po zasygnalizowaniu przesłanek państwowych i kościelnych (zasady prawa kościelnego, głównie konkordatowego, oraz zasady teologiczno – eklezjologiczne), określających status teologii w uniwersytecie, Autor przechodzi do omawiania konsekwencji prawnych tego statusu, uznawanych m.in. w konkordatach. Pierwszą z nich jest wymóg uzyskania przez profesorów teologii misji kanonicznej,

udzielanej (i odwoływanej) przez ordynariusza miejsca, drugą zaś – analogiczny wymóg otrzymania *nihil obstat* od Stolicy Apostolskiej (na stałe zaangażowanie). W ostatniej części publikacji skoncentrowano się na *nihil obstat* Stolicy Apostolskiej (procedura dotycząca uzyskania; odpowiedzialność Stolicy Apostolskiej; statystyka – dotycząca Niemiec; możliwość rozwiązywania trudności).

Ostatnią pracą jest wykład kard. Grocholewskiego, wygłoszony 10 lipca 2000 r. w Leggano – do formatorów wyższych seminariów duchownych, opublikowany w języku włoskim (*Seminarium* 3: 2000, s. 619-632). Wykład nosi tytuł: *Nauczanie teologii w seminarium – znaczenie i sugestie* (s. 161-174). W pierwszej części swego wystąpienia Prefekt Kongregacji Wychowania Katolickiego przedstawia stan faktyczny dotyczący profesorów i alumnów seminariów duchownych, nakreślony na podstawie wizytacji apostolskich (wskazuje m.in. na mankamenty dotyczące zarówno postawy czy sposobu wykładania teologii przez profesorów, jak i przygotowania alumnów do studiów filozoficzno – teologicznych i ich stosunku do teologii). W części natomiast drugiej, zawierającej wskazania i sugestie, znalazły się najpierw uwagi skierowane pod adresem profesorów seminaryjnych. Akcentuje się tutaj m. in. wymóg dotyczący respektowania zasady integralności nauki teologicznej oraz wierności Magisterium Kościoła w nauczaniu, a także potrzebę dawania przez profesora świadectwa. Z kolei postulaty adresowane do alumnów dotyczą przede wszystkim potrzeby właściwego zaangażowania w dzieło własnej formacji (stosownie do wskazań Adhortacji apostolskiej papieża Jana Pawła II *Pastores dabo vobis*), właściwej motywacji zgłębiania teologii, wyrabiania nawyku pracy intelektualnej. Nie zabrakło też wskazań Autora dotyczących programu studiów teologicznych w seminariach (m.in. znalazło się tutaj stwierdzenie, iż studia teologiczne powinny być żywym kontaktem z Bogiem i refleksją nad Jego Słowem).

W podsumowaniu należy powiedzieć, że zaprezentowany wyżej zbiór prac kard. Zenona Grocholewskiego, poświęcony żywotnym – dla Kościoła, teologii i współczesnej kultury – sprawom, może stanowić wielce pożyteczną pomoc w podjęciu, i ciągłym podejmowaniu refleksji zarówno nad miejscem i rolą teologii i teologa w życiu Kościoła, jak i nad potrzebą prowadzenia dialogu między teologią a innymi dziedzinami nauki.

Ks. Wojciech Góralski